

ВИСНОВОК

**про наукову новизну, теоретичне та практичне значення
результатів дисертації Марини Юрія Юрійовича
на тему: «Медіація як засіб врегулювання конфліктів:
природа, види та моделі», що подана на здобуття наукового
ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081
«Право»**

Дисертаційна робота Марини Юрія Юрійовича на тему: «Медіація як засіб врегулювання конфліктів: природа, види та моделі», була розглянута на засіданні міжкафедрального семінару, який було проведено 23 січня 2026 року, протокол №5.

Актуальність теми дослідження. Розвиток суспільних відносин та змінення правової системи зумовлюють необхідність трансформації законодавчого регулювання й судової системи, що сприяє адаптації правової структури до нових викликів. Одним із ключових трендів сучасного суспільного прогресу є пошук ефективних механізмів урегулювання конфліктів, зокрема правового характеру.

Еволюція соціально-економічної парадигми та становлення громадянського суспільства потребують кардинального переосмислення ролі державних інституцій з метою ефективного забезпечення прав і свобод особи. У цьому контексті актуалізується питання перегляду функцій судової влади як складової системи державного управління та як самостійного інституту, що здійснює правосуддя. Паралельно з цим у правовій сфері України розвиваються нові механізми мирного врегулювання спорів, що виступають елементами правової культури та сприяють реалізації права громадян на справедливий судовий розгляд, закріпленій у Конституції України та Європейській конвенції з прав людини. У цьому аспекті особливе значення набувають альтернативні процедури вирішення конфліктів, зокрема арбітраж і медіація.

Медіація, як один із сучасних інструментів позасудового врегулювання спорів, є показником високого рівня правової культури суспільства. Водночас вона забезпечує сторонам можливість самостійного вибору найбільш оптимального способу врегулювання розбіжностей, керуючись фундаментальними принципами права. Ці принципи – добросовісність, розумність і справедливість – не лише є основоположними цінностями правового розвитку, а й слугують базою для практичної реалізації верховенства права в Україні.

Запровадження медіаційних механізмів у правову систему України сприяє її інтеграції до європейського правового простору, орієнтованого на розвиток сучасних та ефективних способів альтернативного врегулювання правових конфліктів. Утвердження європейських правових цінностей формує суспільний запит на підвищення стандартів правомірної поведінки учасників цивільного та господарського обороту. Це зумовлює зміну підходів до здійснення господарської діяльності, зорієнтованих на принципи

добросовісності, відповідальності та дотримання загально визнаних засад права. Такі процеси сприяють розвитку механізмів саморегулювання та підвищенню рівня правосвідомості.

Теоретичні та практичні аспекти медіації досліджувалися у працях науковців, серед яких варто виокремити С.В. Бобровник, А.В. Біцай, Н.П. Бортник, Н.М. Грень, В.Ю. Горелову, І.М. Доляновську, О.І. Дубовик, О.М. Крутій, Н.А. Мазаракі, Ю.І. Микитина, Д.В. Проценко, Т.О. Подковенко, Ж.В. Мішину, Л.Д. Романадзе, В.В. Резнікову, С.В. Ківалова, О.Б. Олійник, Ю.Д. Притику, Н.В. Степаненко, В.Б. Скоморовського, І.В. Тарасову, В.В. Шафранського, І.Г. Ясиновського та інших. Їхні дослідження висвітлюють різні аспекти медіації як правового інструменту, що відповідає сучасним викликам та сприяє вдосконаленню правової системи України. Разом з тим, теоретико-правове обґрунтування наявних концепцій медіації досліджено не в повній мірі, що обумовлює необхідність і доцільність комплексного дослідження в межах багаторівневого погляду на проблеми імплементації медіації в Україні.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційна робота створена в руслі актуальних державних пріоритетів наукового розвитку, що окреслюють рамки дослідницьких напрямів України у відповідних урядових рішеннях затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 07.09.2011 № 942 (із змінами, внесеними постановою Кабінету Міністрів України від 09.05.2023 № 463); стратегічні документи, які визначають довгострокові вектори трансформації українського суспільства – Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2021-2026 рр., затвердженої Указом Президента України від 27.09.2021 № 487; Указу Президента України «Про цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» від 30.09.2019 № 722/2019. Дисертаційне дослідження виконано відповідно до тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок юридичного факультету ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК» та в межах науково-дослідної теми «Теоретичні та практичні питання застосування медіаційних процедур у різних сферах суспільного життя в Україні» (номер державної реєстрації: 0123U101412) юридичного факультету ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК».

3. Наукова новизна отриманих результатів одержаних результатів полягає у розробленні та обґрунтуванні цілісної концепції імплементації медіації в правову систему України, що відображає нові теоретичні підходи, інституційні рішення та практичні механізми її інтеграції у сучасний правопорядок.

Уперше:

– системно узгоджено нормативний, інституційний, освітній та культурно правовий виміри розвитку медіації в Україні, що дало змогу сформулювати комплексну авторську модель її імплементації, зорієнтовану на гармонізацію з європейськими стандартами;

– розкрито концептуальні засади функціонування медіації в сучасній правовій доктрині та обґрунтовано механізми її інтеграції до національного законодавства як інструмента відновного й консенсусного правосуддя;

– визначено інституційне ядро системи професіоналізації медіаторів (сертифікація, реєстр, центри медіації) як ключовий механізм забезпечення якості медіаційних послуг;

– доведено взаємозалежність між нормативною визначеністю процедури медіації, легітимацією професії медіатора та рівнем суспільної довіри до цього інституту;

– встановлено, що впровадження медіації має потенціал трансформувати українську правову культуру – від моделі конфронтаційного правосуддя до культури діалогу, взаємної відповідальності та відновлення соціального балансу;

– запропоновано концепт «цифрового медіатора» як нового типу посередника;

– розроблено багаторівневу модель професійної підготовки медіаторів (базовий, поглиблений і спеціалізований рівні), яка створює підґрунтя для формування прозорих критеріїв якості медіаційних послуг та обґрунтовує необхідність відповідних змін у чинному законодавстві.

Удосконалено:

– методологічні підходи до системного аналізу інституту медіації в контексті правової реформи та його гармонізації з європейськими стандартами;

– концептуальні положення щодо професіоналізації медіаторів та забезпечення якості їхньої діяльності через сертифікацію, реєстр та освітні програми;

– теоретичні засади інтеграції медіації у правову систему як інструмента відновного правосуддя та культури діалогу.

Дістали подальший розвиток:

– періодизація та зміст етапів історичного становлення інституту медіації;

– теоретичні положення щодо правової природи медіації та її видів у національному та міжнародному контекстах;

– аргументація необхідності розширення наявних у Національному класифікаторі професій медіатора;

– положення щодо запровадження Єдиного державного реєстру медіаторів України як інструмента відкритості, контролю професійної діяльності та формування суспільної довіри (накшталт Єдиного реєстру адвокатів України);

– ключові моделі медіації (судова, позасудова, інтегрована та обов'язкова), із визначенням судової моделі як найбільш перспективної для України;

– концепт цифрового медіатора та цифрової присудової медіації (смарт контракти, цифрові угоди);

– мультимодальна система, що поєднує регулятивну, фасилітативну, трансформативну, експертну та модель «мудрої поради»;

– трансформація «Сітки Л. Рискіна» шляхом введення третьої осі, що відображає технологічний модус її здійснення. Авторською пропозицією є мультимодальна просторова сітка медіації формату 3D+, яка усуває статичність класичної моделі та інтегрує аксіологічний вимір як самостійну змінну медіаційного процесу;

– метамоделі медіації, розроблені Н. Александер, у тривимірну систему медіації як підмодусів, що активуються залежно від ціннісних, процедурних та технологічних параметрів конкретного спору;

– класифікація посередництва, запропонована І. Ясиновським, доповнена новим статусом «цифровий медіатор», який може функціонувати у формі AI-помічника або онлайн-платформи;

– модель медіації Н. Грен, яку запропоновано розширити шляхом урахування смарт-контрактів і цифрових угод, здатних в автоматизованому режимі забезпечувати виконання результатів медіації. Авторським внеском є формування концепту «цифрової присудової медіації», в межах якого медіаційні угоди набувають юридичної сили через використання блокчейн-технологій або інструментів AI-верифікації, що зумовлює трансформацію самого характеру взаємозв'язку між медіацією та правозастосуванням;

– положення щодо ціннісного виміру кримінальної медіації, що полягає у спрямуванні процесу на відновлення порушеної довіри та мінімізацію соціально-психологічних наслідків заподіяної шкоди для всіх учасників конфлікту, зокрема потерпілого та правопорушника;

– концептуальна рамка медіації, що поєднує інституційний, аксіологічний і технологічний виміри та забезпечує адаптацію до цифрового правосуддя.

Уточнено:

– авторське визначення медіації як інституційно й комунікативно організований процес добровільної взаємодії сторін конфлікту в нейтральному фізичному або цифровому просторі, структурованому таким чином, щоб забезпечити процесуальну рівність, безпеку та повноцінну реалізацію комунікативних можливостей учасників, за посередництва спеціально підготовленого суб'єкта, чия функція полягає не у вирішенні спору замість сторін, а у створенні умов для їхнього усвідомленого, ціннісно вмотивованого та соціально відповідального узгодження позицій;

– структуру концептуальної моделі імплементації медіації, яка інтегрує історичний, теоретико-правовий, міжнародний та соціокультурний виміри й забезпечує системне бачення розвитку інституту;

– ключові бар'єри та стратегічні перспективи розвитку інституту медіації в контексті правової реформи, що дозволило оцінити її потенціал у зміцненні правової системи та підвищенні ефективності вирішення спорів.

4. Практичне та теоретичне значення отриманих результатів.

Окреслюється простір, у якому медіація постає не лише як інструмент альтернативного врегулювання спорів, а як жива інтелектуальна система,

здатна впливати на розвиток правової думки та публічної практики. Переосмислення її потенціалу дозволяє говорити про декілька рівнів застосування результатів дисертаційного дослідження Марини Ю.Ю., кожен з яких відкриває свій горизонт наукової та суспільної корисності. У науковому вимірі напрацьовані положення створюють підґрунтя для подальших досліджень феномену медіації в українському правопорядку. Йдеться не лише про уточнення понятійного апарату чи пошук оптимальних моделей регулювання, а про більш глибоке осмислення тих соціальних механізмів, що роблять медіацію ефективною або, навпаки, уразливою. Наукова увага, скерована на ці тонкі аспекти, дозволить поступово формувати власну українську традицію медіаційної теорії. У сфері правотворчості результати дослідження здатні слугувати орієнтиром для розроблення нормативних актів, що регулюватимуть інституційне середовище медіації. Саме тут з'являється особлива потреба в узгодженні правової техніки з етикою довіри, тому висновки дисертації можуть бути використані для уточнення правил проведення медіації, визначення статусу медіатора, формування дієвих гарантій добровільності та конфіденційності. У правозастосовній практиці дисертаційні напрацювання надають можливість переосмислити механіку взаємодії між учасниками конфлікту та органами публічної влади особливо у тих сферах, де надмір формалізованих процедур породжує непорозуміння замість конструктивного діалогу. У навчальному середовищі результати дослідження можуть стати корисними для створення підручників, практикумів та навчальних посібників з дисципліни «Медіація» та спецкурсів із медіації.

5. Особиста участь автора в одержанні наукових і практичних результатів, що викладені в дисертаційній роботі. Дисертація є самостійною роботою. Висновки й положення наукової новизни одержані автором самостійно. Дисертантом було опубліковано 16 праць за темою дисертації.

Дисертаційне дослідження виконано на кафедрі теорії та історії держави і права Вищого навчального закладу «Університет економіки та права «КРОК». Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри державно-правових дисциплін Горелова Вероніка Юріївна.

Розглянувши звіт подібності щодо перевірки на плагіат, рецензенти дійшли висновку, що дисертаційна робота Марини Ю.Ю. є результатом самостійних досліджень і не містить елементів плагіату та запозичень. Використані ідеї, результати і тексти інших авторів мають посилання на відповідне джерело. Дисертація характеризується єдністю змісту та відповідає діючим вимогам її оформлення.

7. Список опублікованих праць за темою дисертації. Основні наукові положення та результати дисертаційного дослідження було висвітлено у шістнадцяти наукових працях, серед яких: 7 наукових статей у наукових виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України з присвоєнням категорії «Б», та 9 публікацій за матеріалами

міжнародних, міжнародних науково-практичних та науково-практичних конференцій.

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

Статті у періодичних наукових фахових виданнях:

1. Марина Ю.Ю. Становлення системи підготовки медіаторів в Україні: концепції послідовності сертифікації та її правові засади. *Збірник наукових праць «Наукові інновації та передові технології»*. 2025. № 12(52). С. 2765-2777. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-12\(52\)-2765-2777](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-12(52)-2765-2777)

2. Марина Ю.Ю. Мультимодальна модель медіації (3D+): нова парадигма динамічної навігації в просторі конфлікту. *Збірник наукових праць «Наукові перспективи»*. 2025. № 12(66). С. 1731-1743. DOI: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-12\(66\)-1731-1743](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-12(66)-1731-1743)

3. Марина Ю.Ю. Професійна підготовка медіаторів до вирішення конфліктів у вищих навчальних закладах. *Збірник наукових праць «Наукові інновації та передові технології»*. 2025. №11(51). С. 1083-1091. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-11\(51\)-1083-1091](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-11(51)-1083-1091)

4. Марина Ю.Ю. Історичні передумови виникнення медіації: національний та міжнародний досвід. *Збірник наукових праць «Legal Bulletin»*. 2025. № 16. С. 44-49. DOI: <https://doi.org/10.31732/2708-339X-2025-16-B4>

5. Марина Ю.Ю. Кваліфікаційні вимоги до медіатора з урахуванням особливостей медіації в індивідуальних трудових спорах. *Збірник наукових праць «Legal Bulletin»*. 2024. №12. С. 44-51. DOI: <https://doi.org/10.31732/2708-339X-2024-12-A6>

6. Марина Ю. Закон України «Про медіацію»: Основні досягнення та подальші кроки розвитку медіації в Україні. *«Legal Bulletin»*. 2023. № 9. С. 50-58. DOI: <https://doi.org/10.31732/2708-339X-2023-09-50-58>

7. Француз А.Й. Марина Ю.Ю. Медіація, як сучасний спосіб вирішення конфліктів в умовах військового стану. *«Legal Bulletin»*. 2023. №7. С. 64-75. DOI: <https://doi.org/10.31732/2708-33X-2023-07-64-72>

Наукові праці, які засвідчують апробацію дисертації:

1. Марина Ю.Ю. Медіація як етично-правовий інструмент трансформації правової культури України. Міжнародна науково-практична конференція: *«Медіація & Університети 2.0»*. м. Львів. 2025. С. 399-401. URL: <https://www.mediation-help.com/wp-content/uploads/2025/12/materiali-mizhnarodno-naukovoї-konferenczii-mediacziya-ta-universiteti-2.0.pdf>

2. Марина Ю.Ю. Система підготовки медіаторів в Україні. Міжнародна конференція: *«Держава, регіони, підприємництво: інформаційні, суспільно-правові, соціально-економічні аспекти розвитку»*. Університет «КРОК». 2025. URL: <https://conf.krok.edu.ua/SRE/SRE-2025/paper/view/3057>.

3. Марина Ю.Ю. Медіація в умовах військового стану. *Матеріали конференцій МЦНД*. (11.04.2025; Черкаси, Україна). С. 92-95. URL: <https://doi.org/10.62731/mcnd-11.04.2025.001>.

4. Марина Ю.Ю. Вирішення спорів за допомогою медіації між власниками малого бізнесу. Міжнародна конференція: *«Держава, регіони, підприємництво: інформаційні, суспільно-правові, соціально-економічні аспекти розвитку»*. Університет «КРОК» 2024. URL: <https://conf.krok.edu.ua/SRE/SRE-2024/paper/view/2411>.

5. Марина Ю.Ю. Mediation in international law. III International Scientific and Practical Conference *«OPEN SCIENCE NOWADAYS: MAIN MISSION, TRENDS AND INSTRUMENTS, PATH AND ITS DEVELOPMENT»* Date: 01.11.2024, Venue: Vinnytsia, UKR - Vienna, AUT. С. 274-279. URL: <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.01.11.2024.032>

6. Марина Ю.Ю. Медіація екологічних конфліктів. Всеукраїнська конференція з проблем вищої освіти *«Екологічно орієнтована вища освіта. Методологія та практика - 2024»* 25 жовтня 2024, Харків. С. 66-69.

URL: <https://dspace.khadi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/7bb11b8c-ffc3-4aеc-a91d-be54c032200b/content>.

7. Марина Ю.Ю. Медіація міжнародних економічних конфліктів. *Вітчизняна наука на зламі епох: проблеми та перспективи розвитку: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (17 вересня 2024 року)*. Зб. наук. праць. Переяслав. Університет Григорія Сковороди. 2024. Вип. 100. С. 12-15. URL: <https://dspace.krok.edu.ua/bitstreams/c38dee1f-bde5-488b-8d5d-d3198c07c312/download>.

8. Марина Ю.Ю. Міжнародний досвід та перспективи медіації. Міжнародна конференція: *«Держава, регіони, підприємництво: інформаційні, суспільно-правові, соціально-економічні аспекти розвитку»*. Університет «КРОК». 2023. URL: <https://conf.krok.edu.ua/SRE/SRE-2023/paper/view/1629>.

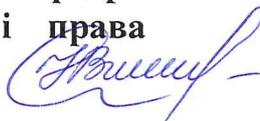
9. Марина Ю.Ю., Француз А.Й. Моделі медіації та їх імплементація до правової системи України. Міжнародна конференція: *«Держава, регіони, підприємництво: інформаційні, суспільно-правові, соціально-економічні аспекти розвитку»*. Університет «КРОК». 2022. URL: <https://conf.krok.edu.ua/SRE/SRE-2022/paper/view/1178>.

ВВАЖАТИ, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Марини Юрія Юрійовича на тему: *«Медіація як засіб врегулювання конфліктів: природа, види та моделі»*, відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (із змінами), наказу МОН України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертацій» за № 40 від 12 січня 2017 року та пп. 5, 6, 7, 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи

про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (із змінами)

РЕКОМЕНДУВАТИ дисертацію Марини Юрія Юрійовича на тему: «Медіація як засіб врегулювання конфліктів: природа, види та моделі», до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081 «Право».

Головуюча на засіданні
міжкафедрального семінару
декан юридичного факультету,
доктор філософії з галузі знань
«Право», доцент, доцент кафедри
теорії та історії держави і права
Університету «КРОК»

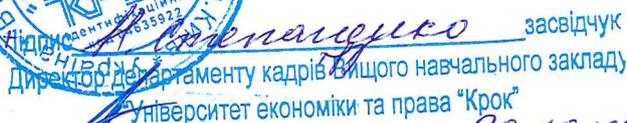
Наталія СТЕПАНЕНКО

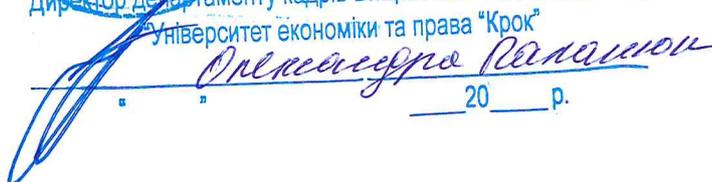
Секретар

Лариса ІВАНЮТА

 засвідчук
Директор департаменту кадрів Вищого навчального закладу
Університет економіки та права "Крок"

" " 20__ р.